

11. Vroom, V. (1964). *Work and Motivation*, New York: Wiley.

12. Bekh, I.D. (2003) *Vykhovannia osobystosti: U 2 kn. Kn.1 Osobystisno oriientovani pidkhid: teoretyko-tekhnologichni zasady: nauk. Vydannia* [Personality Upbringing: In 2 books. Book 1. Personality Oriented Approach: Theoretical and Technological Foundations: science edition]. K.: Lybid.

13. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy, 2004. [Large Explanatory Dictionary of the Modern Ukrainian Language] Uklad. i hol. red. V.T. Busel.

14. Kanishevska, L. V. (2009). *Vykhovuemo sotsialno zrilu osobystist: [nauk.-metod. posibnyk dlia pedahohiv internatnykh zakladiv]* [Raising a Socially Mature Personality: [Scientific Method. Manual for Teachers of Boarding Institutions]. K.: In-t problem vykhovannia AHOI Ukrainy.

15. Kichuk, N.V. (1991). *Formuvannia tvorchoi osobystosti vchytelia* [Formation of Teacher's Creative Personality]. K.: Lybid.

16. Kremen, V. H. (2006). *Yakisna osvita: suchasni vymohy. Psykholohiia i pedahohika* [Quality Education: Modern Requirements. Psychology and pedagogy], № 4. Pp.12–16.

17. Kushnir, V. A. (2002). *Osoblyvosti tsilnosti pedahohichnoho protsesu. Sotsialno-profesiine stanovlennia osobystosti: [monohrafiia]* [Peculiarities of the Integrity of the Pedagogical Process. Social and Professional Development of Personality: [monograph]]. Za red. V. V. Radula. Kirovohrad: Polihrafichno-vydavnychiy tsentr TOV «Imeks LTD». Pp. 164–251.

18. Lebedyk, M. P. (2003). *Tekhnolohiia atestatsii tsilnosti rozvytku osobystosti na osnovi otsinok sotsialnoi zrilosti uchasyukiv pedahohichnoho protsesu: [monohrafiia]* [Technology of Attestation of Integral Personality Development Based on Assessments of Social Maturity of Participants in the Pedagogical Process: [monograph]. Poltava. RVV PUSKU.

19. Maslow, A. (1997). *Psykholohiia buttia: Pereklad. z anh.[Psychology of Being: translation from English]*. Kyiv. Vakler.

20. Neperervna profesiina osvita: problemy, poshuky, perspektyvy, 2000. *Monohrafiia* [Continuous Professional Education: Problems, Searches, Prospects: Monograph]. Za red. I.A.Ziaziuna. K. VIPOL.

21. *Pedahohichni tekhnolohii u neperervnii profesiinii osviti, 2001. Monohrafiia* [Pedagogical Technologies in Continuous Professional Education: Monograph]. S.O.Sysoieva, A.M. Aleksyuk, P.M. Volovyk, O.I. Kulchytyska, L.Ie. Sihaieva, Ya.V. Tsekhmistr ta in.; Za red. S.O.Sysoievoi. K. VIPOL.

22. Radul, V. V. (2017). *Sotsialna zrilist osobystosti : [Monohrafiia]* [Social Maturity Of Personality]. Kirovohrad.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЛЯШЕНКО Ростислав Олександрович – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: проблема самоактуалізації та самореалізації особистості, феномен «само», професійна підготовка майбутніх фахівців.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

LIASHENKO Rostyslav Oleksandrovych – Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of the Department of Pedagogy and Special Education, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.

Scientific interests: problem of self-actualization and self-realization of personality, phenomenon of "self", professional training of future specialists.

Стаття надійшла до редакції 19.10.2022 р.

УДК 371.21: 004.382.7

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-207-221-225

МАГДЮК Ольга Вікторівна –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Хмельницького національного університету
ORCID: <http://orcid.org/000-0002-6778-3586>
e-mail: tychynska@ukr.net

РОГУЛЬСЬКА Оксана Олександрівна –

доктор педагогічних наук,
доцент кафедри іншомовної освіти та міжкультурної комунікації
Хмельницького національного університету
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5603-0274>
e-mail: oxana.rogulska@gmail.com

**ОСОБЛИВОСТІ МОБІЛЬНОСТІ ЯК ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩОЇ
ОСОБИСТОЇ ЯКОСТІ СТУДЕНТІВ**

Глобалізація освіти викликає справедливу критику самодостатності університетів будь-якої країни, головне завдання яких, підготовка компетентних фахівців. Більше того, сьогодні загальновідома є необхідність розширення академічної мобільності студентів. І тому, саме «академічна мобільність» та основні методологічні підходи до визначення сутності цього поняття розглядаються в статті. Досліджено мету, завдання, функції академічної мобільності студентів у контексті міжнародної освітньої інтеграції.

Значні зміни, що відбулися в суспільстві, докорінні зміни у сфері вищої освіти спричинили переосмислення цілей, завдань і методів організації навчання в нашій країні. Однією із головних цілей освіти стає підготовка кваліфікованих фахівців, здатних орієнтуватися в реальності, що постійно змінюється, опанувати нові сучасні технології, реалізувати їх на практиці і успішно освоювати принципово нові галузі та види діяльності. Успішно самореалізуватися та почуватися комфортно в сучасному суспільстві, а також забезпечити його сталий розвиток зможуть фахівці, здатні мобільно вдосконалювати самих себе та перетворювати професійну дійсність відповідно до вимог часу та сучасного суспільства.

Метою статті є розкриття сутності формування особистісної мобільності майбутніх спеціалістів. Активність особистості проявляється у вмінні мобілізувати свої можливості, реалістично оцінити події та знайти своє місце у навколишньому житті, відстоювати свої погляди, тощо. Таким чином, особистісна мобільність виражає тенденцію у прагненні людини досягти задоволення своїх матеріальних і духовних потреб, що все зростають.

У результаті здійсненого дослідження було зазначено, що академічна мобільність є однією з важливих умов розвитку та самореалізації особистості в сучасних умовах. Це дає можливість студентам: продовжити отримання подальшої освіти; самостійно формувати освітню траєкторію відповідно до інтересів, схильностей, потреб; отримати додаткові знання у суміжних

галузях; вдосконалювати навички іноземної мови, міжкультурного спілкування; ознайомитися з іноземною культурою, історією тощо.

Ключові слова: мобільність, академічна мобільність, міжнародна освітня інтеграція, єдиний освітній простір.

МАНДИУК Оля Viktorivna –

PhD in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Foreign Languages, Khmelnytskyi National University
ORCID: <http://orcid.org/000-0002-6778-3586>
e-mail: tychynskao@ukr.net

РОГУЛЬСКА Олександра –

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Foreign Language Education and Intercultural Communication, Khmelnytskyi National University
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5603-0274>
e-mail: oxana.rogulska@gmail.com

CHARACTERISTICS OF MOBILITY AS A PROFESSIONALLY SIGNIFICANT PERSONAL STUDENTS QUALITY

The globalization of education causes fair criticism of the self-sufficiency of the universities of any country for the training of competent specialists; moreover, the need to expand the academic mobility of students is generally recognized today. The article describes the main methodological approaches to defining the essence of the concept of 'academic mobility'. The purpose, tasks, and functions of academic mobility of students in the context of international educational integration have been studied.

Significant changes that have taken place in society, fundamental changes in the field of higher education have caused a rethinking of the goals, tasks and methods of organizing education in our country. One of the main goals of education is the training of qualified specialists who are able to navigate the constantly changing reality, master new modern technologies, implement them in practice and successfully master fundamentally new fields and activities. Successful self-realization and feeling comfortable in modern society, as well as ensure its sustainable development, will be possible for specialists who are able to improve themselves and transform professional reality in accordance with the requirements of time and modern society.

The purpose of the article is to reveal the essence of the formation of personal mobility of future specialists. The activity of the individual is manifested in the ability to mobilize one's capabilities, realistically evaluate events and find one's place in the surrounding life, defend one's views, etc. Thus, personal mobility expresses a tendency in a person's desire to achieve the satisfaction of his material and spiritual needs, which are growing.

As a result of the conducted research, it was stated that academic mobility is one of the important conditions for the development and self-realization of an individual in modern conditions. This enables students to: continue receiving further education; independently form an educational trajectory in accordance with interests, inclinations, needs; gain additional knowledge in related fields; improve foreign language and intercultural communication skills; get acquainted with foreign culture, history, etc.

Key words: mobility, academic mobility, international educational integration, single educational space.

Постановка проблеми та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасне українське суспільство, що перебуває в ситуації глобальних перетворень, пов'язаних із політичними, соціальними та економічними змінами, диктує необхідність постійного розвитку та вдосконалення особистості спеціаліста відповідно до вимог нових умов її життєдіяльності. Потреби мобільного соціуму у професіоналах того чи іншого профілю постійно змінюються. В умовах ринкової економіки людина виступає активним суб'єктом ринку праці. У зв'язку із змінами у сучасному суспільстві їй доводиться змінювати не лише місце роботи, а й рід діяльності, вибудовуючи стратегію життя і визначаючи траєкторію саморозвитку.

У зв'язку з цим майбутньому спеціалісту необхідно навчитися самостійно визначати та реалізовувати професійні та життєві цілі, активно адаптуватися до запитів та вимог динамічно змінного світу, бути психологічно гнучким, товариським, здатним працювати в команді, творчо мислити та підвищувати рівень професіоналізму, набуваючи нових знань та вмінь. Отже, в умовах життєдіяльності, що змінюються, особистісна мобільність фахівця є одним з факторів його затребуваності.

Значні зміни, що відбулися в суспільстві, докорінні зміни у сфері вищої освіти спричинили переосмислення цілей, завдань і методів організації навчання в нашій країні. Однією із головних цілей

освіти стає підготовка кваліфікованих фахівців, здатних орієнтуватися в реальності, що постійно змінюється, опановувати нові сучасні технології, реалізовувати їх на практиці і успішно освоювати принципово нові галузі та види діяльності. Успішно самореалізуватися та почуватися комфортно в сучасному суспільстві, а також забезпечити його сталий розвиток зможуть фахівці, здатні мобільно вдосконалювати самих себе та перетворювати професійну дійсність відповідно до вимог часу та сучасного суспільства.

Питання мобільності знаходить своє теоретико-методологічне обґрунтування у роботах багатьох сучасних вітчизняних та зарубіжних учених. Аналіз робіт педагогів, психологів та інших науковців дозволив нам визначити провідну роль особистісної мобільності як фактора, який сприяє конкурентоспроможності майбутнього спеціаліста.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд літератури з теми дослідження виявив як загальні тенденції та протиріччя, так і недостатньо вивчені аспекти подальшої розробки. Проблему мобільності досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці, а саме: І. Бабин, А. Бандура, Я. Болубаш, С. Вдович, А. Вілкунс, А. Гармаш, В. Кремень, Л. Сушенцева, Дж. Уррі, Ю. Янг та інші.

Метою статті є розкриття сутності формування особистісної мобільності майбутніх спеціалістів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зміни у світі, що відбуваються у XXI столітті у процесі глобалізації, стрімкий розвиток міжнародного співробітництва спонукають людину вирішувати величезну кількість завдань, до яких попередній досвід і система виховання, що вже склалася його / її не готували. Запорукою його / її подальшого успішного функціонування у суспільстві стає володіння певними особистісними якостями та поведінковими навичками, однією з яких є мобільність.

Сьогодні сучасне суспільство висуває багато вимог до молодих спеціалістів. Випускникам ЗВО тепер недостатньо просто здобути освіту. Щоб стати конкурентоспроможними на ринку праці, вони мають бути здатними творчо, креативно відноситися до своєї професійної діяльності, бути гнучкими та активними у перетворенні суспільства, а також здатними оперативно реагувати на виклики часу та всі модифікації, що відбуваються в соціумі.

У процесі визначення сутності поняття «особистісна мобільність», нами було наголошено на тому, що тільки фахівець, який володіє особистісною мобільністю, зможе повноцінно жити, творити, саморозвиватися і самовдосконалюватися у сучасному світі, повному невизначеності та непередбачуваності.

Для подальшого визначення педагогічних умов формування особистісної мобільності необхідно виявити та розглянути її структуру. Оскільки особистісна мобільність є основою для реалізації інших типів мобільності особистості, то нам доречно розглянути структуру соціальної, професійної та соціокультурної мобільності.

Досліджуючи професійну мобільність, варто виділити в її структурі чотири основні компоненти: активність, готовність до діяльності, адаптивність та креативність. Розглянемо ці компоненти детальніше.

Першим із них у структурі професійної мобільності є активність. Цей елемент є системотворчим, оскільки «активність набуває дедалі більшого значення у розвитку людини, визначаючи як характерні ознаки, дієвість і інтенсивність перетворювальної діяльності індивіда, а й самі можливості виживання» [6, с. 388].

Проблема активності особистості є надзвичайно складною психологічною проблемою. Активність особистості – це її функціонально-динамічна якість, яка інтегрує всю її психологічну структуру, певним чином пов'язуючи потребу, здатність, свідомість та волю, що у свою чергу забезпечує особистості можливість по-своєму сконструювати життєдіяльність (спілкування, діяльність, пізнання). Активність – це такий спосіб самовираження особистості в житті, за якого більшою чи меншою мірою зберігається цілісність, автономність, індивідуальність особистості і тим самим одночасно забезпечується можливість її розвитку [1].

Згідно з результатами досліджень, активність особистості – це здатність виробляти суспільно значущі перетворення у світі на основі присвоєння багатств матеріальної та духовної культури, що виявляється у творчості, вольових актах, спілкуванні [4]. Таким чином, активність суб'єкта психологами характеризується як інтегративна властивість особистості, що охоплює усвідомлення репродуктивних та творчих цілей діяльності, здійснення самоврядування в мотивації, мобільне оперування способами та засобами для досягнення прогнозованих цілей, ініціативне та логічне висування нових завдань, творче прогнозування та досягнення результатів діяльності. Активність сучасної

особистості стосовно самої себе проявляється у постійному прагненні самостійності, самоактуалізації і саморефлексії. Активність є способом самовираження особистості життя, у якому більшою чи меншою мірою зберігається цілісність, автономність, індивідуальність особистості і тим самим одночасно забезпечується можливість розвитку.

Ми вважаємо за необхідне конкретизувати спрямованість активності та актуалізувати для нашого дослідження соціально значиму активність особистості. З іншого боку, ми відзначаємо існування різних форм активності, зокрема як внутрішню психічну, і зовнішню фізичну активність людини.

Активність особистості має результативну, змістовну та динамічну сторони. Результативна сторона представляє реальні досягнення, які з'явилися результатом діяльності, дії чи вчинку. Змістова сторона характеризується комплексом моральних чи інтелектуальних спонукань, установок, інтересів, мотивів, що визначають причини та цілі здійснення тих чи інших вчинків. Динамічна сторона – формальна характеристика діяльності, що виконується індивідом: темп, інтенсивність, рівень і розподіл часу [5, с. 74].

Активність особистості проявляється у вмінні мобілізувати свої можливості, реалістично оцінити події та знайти своє місце у навколишньому житті, відстоювати свої погляди, тощо. Таким чином, особистісна мобільність виражає тенденцію у прагненні людини досягти задоволення своїх матеріальних і духовних потреб, що все зростають.

У нашій роботі ми розмежовуємо активність та особистісну мобільність. Особистісна мобільність – поняття не тотожне активності. Ми вважаємо, що особистісна мобільність – цілеспрямований процес, що усвідомлюється, на відміну від активності, яка може бути безглуздою, хаотичною, неадекватною ситуації і навіть асоціальною. Із цього випливає, що людина здатна сама управляти своєю особистісною мобільністю: має потенційні можливості оперувати явищами суб'єктивної реальності, активізувати чи дезактивізувати процеси свідомості, визначати спрямованість інших типів мобільності особистості та, нарешті, здійснювати процеси самоврядування [2]. Активна людина не завжди може бути мобільним фахівцем. Надмірна активність вносить дисбаланс у професійне середовище, призводить до швидкої втоми, часті зміни професійних позицій. Другим компонентом структури професійної мобільності є готовність до діяльності.

До проблеми готовності неодноразово зверталися багато авторів, розглядаючи професійну готовність та її становлення, психологічну готовність та її складові, готовність до діяльності. Термін «готовність» широко використовується у педагогічній та психологічній літературі. У психології «готовність» визначається як «цілеспрямоване вираження особистості», що включає її переконання, погляди, відносини, мотиви, почуття, вольові та інтелектуальні якості, знання, уміння, навички, установки, налаштованість на певну поведінку» [6].

Ще один аспект мобільності, який потребує детальнішого вивчення, – «соціальна мобільність». Термін вперше був використаний у науці у 1920-ті роки. П.А. Сорокін закрив концепцію соціальної мобільності, визначивши це поняття як «зміна індивідом або групою осіб місця, займаного у соціальній структурі, чи переміщення з одного соціального шару до іншого» [2]. Він виділив вертикальну мобільність, маючи на увазі переміщення людей у системі соціальної ієрархії з можливістю

зміни соціального статусу, та горизонтальну соціальну мобільність, пов'язану із переміщенням у соціальній структурі без зміни соціального статусу, наприклад, без зміни релігії, професії чи громадянства [6].

У 1980-х роках поняття «соціальна мобільність» та «професійна мобільність» починають розмежовуватись. Короткий філософський словник трактує поняття «соціальна мобільність» як переміщення індивіда з одного соціального шару в інший або зміну занять у межах того самого соціального шару, а поняття «професійна мобільність» – як зміна людьми однієї професії на іншу [1].

Дотримуючись цієї логіки професійну мобільність можна розглядати як вид соціальної мобільності, ввівши у науковий ужиток категорію соціально-професійної мобільності, під якою розумілася зміна професії, що супроводжується зміною соціального статусу.

На початку XXI ст. дослідження феномена професійної мобільності було продовжено освітянами. Мобільність охарактеризовували як якість, властиву особистості, яка здатна швидко змінювати свій статус у соціальному, культурному чи професійному середовищі під впливом змін у природі, культурі чи соціумі ситуацій. Це визначення відбиває вимоги, які сучасна цивілізація пред'являє особистості (швидкість, темп, ефективність, інтенсивність, оперативність реагування) [3].

Категорія соціально-професійної мобільності включає активну і пасивну характеристики. Пасивна частина зводиться до адаптації особистості до навколишнього світу, що змінюється. Активна частина включає не тільки мінливість мотиваційно-ціннісної сфери особистості, а й різну постановку цілей, аналіз ситуацій, вирішення проблем, творення абсолютно нового, що не мало місця до цього моменту.

На нашу думку між освітою та мобільністю існує прямий зв'язок, іншими словами, рівень освіченості людини безпосередньо впливає на коефіцієнт її мобільності [3]. Людина мобільна – завжди людина діюча, що займає активну позицію у ситуації, здатна до самовдосконалення, усвідомленого саморозвитку та рефлексії.

Таким чином, аналіз усіх цих визначень дозволяє сказати, що мобільність студента – інтегративна особистісна якість, що виражається у внутрішньому особистісному потенціалі, який можна охарактеризувати певними параметрами:

- відкритість новому; гнучкість (чітка оперативна реакція на ситуацію, можливість вибудовувати хід своїх дій імпровізуючи); -
- адаптивність;
- готовність до професійної рефлексії, яка пов'язана зі здатністю людини до самооцінки та самоаналізу;
- мотивація успіху;
- здатність до інтерпретації;
- здатність до внутрішнього вільного вибору ситуації прийняття відповідальних рішень;
- задіяність у безперервний процес освіти та самоосвіти;
- позитивний настрій.

Тепер, визначивши структуру поняття «мобільність», ми можемо подивитися, як усі вищезгадані компоненти можуть бути розвинені завдяки іноземній мові.

Розглядаючи можливості іноземної мови як гуманітарної дисципліни у розвитку мобільності майбутнього фахівця як особистісної якості, можна зробити такі висновки:

1. Іноземна мова формує ціннісні орієнтації майбутнього фахівця, визначає професійні та особистісні характеристики.

2. Іноземна мова грає величезну роль у мотивації спеціаліста.

3. Іноземна мова сприяє розвитку особистості.

4. Іноземна мова як гуманітарна дисципліна служить основою формування усвідомленого ставлення особистості до самоосвіти та самовдосконалення.

Мова – це комунікативний процес у кожному відомому нам суспільстві. Без мови не може бути комунікації, це головний, найочевидніший і соціально визнаний серед усіх видів комунікативної поведінки. Отже, мова, забезпечуючи комунікативну спільність, зумовлює першорядну функцію мобільності – комунікативну [5].

Слід також зазначити, що студент формує свою картину світу через іноземну мову, проходячи через відбір адекватних тем, пошук інформації. Необхідність знайти проблему в іншомовному тексті, підібрати відповідний аргумент для її обґрунтування, оцінки, оперативно відреагувати на думку інших – все це створює атмосферу моральної активності, формує лінгвістичну, соціокультурну компетенцію, сприяє розвитку мобільності студента.

Роль іноземної мови у розвитку мобільності студента, безперечно, велика. Щоб це довести, достатньо згадати два підходи, що недавно з'явилися, до вивчення іноземної мови, таких як *task-based learning*, тобто вивчення іноземної мови на основі комунікативно значимих завдань, і *project-based learning*, тобто вивчення на основі проектів, які і спрямовані на розвиток у студента мобільності, тобто її компонентів, оскільки основою *task-based learning* і *project-based learning* є такі вміння: самостійне застосування знань практично; орієнтування в інформаційному просторі; безперервна самоосвіта; наявність критичного та творчого мислення; здатність побачити, сформулювати та вирішити проблему. Комунікативно значущі завдання та проекти допомагають сформувати творчу особу, що стимулюють пошукову активність. Мотивуючий елемент є основою перевагою вивчення мови за допомогою проектів та комунікативно значущих завдань, які відтворюють реальне життя на занятті, тобто включають в себе елементи реального життя у комунікативних ситуаціях. Це, на відміну від стандартного вивчення слів та правил, сприяє розвитку вищого рівня мислення студента, що також є одним із компонентів мобільності.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Таким чином, академічна мобільність є однією з важливих умов розвитку та самореалізації особистості в сучасних умовах. Це дає можливість студентам: продовжити отримання подальшої освіти; самостійно формувати освітню траєкторію відповідно до інтересів, схильностей, потреб; отримати додаткові знання у суміжних галузях; вдосконалити навички іноземної мови, міжкультурного спілкування; ознайомитися з іноземною культурою, історією тощо.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Вдович С. Особливості професійної адаптації учнів професійно-технічних навчальних закладів / Психолого-педагогічні основи професійної адаптації майбутніх фахівців : монографія. Львів : СПЛОМ, 2008. С. 168–202.
2. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні - інноваційні аспекти : Стратегія. Розвиток. Результати. К. : Грамота, 2005. 448 с.

3. Сушенцева Л. Л. Формування професійної мобільності майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах: теорія і практика : монографія. Кривий Ріг: Вид-во, 2011. 439 с.

4. Сушенцева Л. Л. Вплив інтеграційних і глобалізаційних процесів у суспільстві на зміст підготовки професійно мобільного кваліфікованого робітника, Обрій [Науково-педагогічний журнал]. №2 (39). 2014. С. 23–26.

5. Bandura A. Self-efficacy. In V. S. Ramachandran (Ed.), Encyclopedia of human behavior, New York: Academic Press 4. 1994. Pp. 71-81.

6. Creswell J. W. & Clark V. L. P. Designing and conducting mixed methods research. Australian and New Zealand Journal of Public Health. 31(4). 2007. Pp. 388-389.

REFERENCES

1. Vdovych, S. (2008). Osoblyvosti profesiynoyi adaptatsiyi uchniv profesiyno-tekhnichnykh navchal'nykh zakladiv [Peculiarities of professional adaptation of students of vocational educational institutions] / Psykholoho-pedahohichni osnovy profesiynoyi adaptatsiyi maybutnikh fakhivtsiv : monohrafiya. L'viv : SPOLOM.S. 168–202. [in Ukrainian].

2. Kremen', V. H. (2005). Osvita i nauka v Ukraini – innovatsiyni aspekty :Stratehiya. Rozvytok. Rezul'taty [Education and science in Ukraine – innovative aspects: Strategy. Development. Results]. K. : Hramota.448 s. [in Ukrainian].

3. Sushentseva, L. L. (2011). Formuvannya profesiynoyi mobil'nosti maybutnikh kvalifikovanykh robitnykiv u profesiyno-tekhnichnykh navchal'nykh zakladakh: teoriya i praktyka :monohrafiya [Formation of professional mobility of future skilled workers in vocational educational institutions: theory and practice: monograph]. Kryvyi Rih: Vyd-vo. 439 s.[in Ukrainian].

4. Sushentseva, L. L. (2014). Vplyv intehratsiynykh i hlobalizatsiynykh protsesiv u suspil'stvi na zmist pidhotovky profesiynomobil'noho kvalifikovanoho robitnyka [The influence of integration and globalization processes in society on the content of the training of a professionally mobile skilled worker],

Obriy [Naukovo-pedahohichnyuzhurnal]. №2 (39). S. 23–26. [in Ukrainian].

5. Bandura, A. (1994). Self-efficacy. In V. S. Ramachandran (Ed.) Encyclopedia of human behavior, New York: Academic Press 4. Pp. 71-81. [inEnglish].

6. Creswell, J. W. & Clark, V. L. P. (2007). Designing and conducting mixed methods research. Australian and New Zealand Journal of Public Health. 31(4). Pp. 388-389.[in English].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

МАГДЮК Ольга Вікторівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Хмельницького національного університету.

Наукові інтереси: педагогіка, підготовка вищої школи, мовна підготовка студентів немовних спеціальностей.

РОГУЛЬСЬКА Оксана Олександрівна – доктор педагогічних наук, доцент кафедри іншомовної освіти та міжкультурної комунікації Хмельницького національного університету.

Наукові інтереси: педагогіка, підготовка вищої школи, підготовка майбутніх вчителів англійської мови.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

МАГДИУК OlhaViktorivna – Ph.Din Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Foreign Languages, Khmelnytskyi National University.

Scientific interests: pedagogy, higher school training, language training of students of non-linguistic majors.

ROGULSKA Oksana Oleksandrivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of theDepartment of Foreign Language Education and Intercultural Communication, Khmelnytskyi National University.

Scientific interests: pedagogy, higher school training, training of future English language teachers.

Стаття надійшла до редакції 12.10.2022 р.

УДК 37.016:911

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-207-225-231

МАСЛОВА Наталія Миколаївна –

кандидат географічних наук, доцент, старший викладач кафедри природничих наук і методик їхнього навчання Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2637-9755>

e-mail: maslnatnic@ukr.net

МИРЗА-СІДЕНКО Валентина Миколаївна –

кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри природничих наук і методик їхнього навчання Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8695-9789>

e-mail: vmirzasidenko@gmail.com

ГЕЛЕВЕРА Ольга Федорівна –

кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри природничих наук і методик їхнього навчання Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1582-9714>

e-mail: olga.gelevera@gmail.com

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЯК ЗАСІБ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ

У статті висвітлено методичні аспекти застосування технології розвитку критичного мислення учнів на уроках як засіб модернізації процесу навчання географії в закладах загальної середньої освіти. Зроблено акцент на важливості критичного мислення для запобігання загроз та ризиків інформаційного суспільства. Наявність критичного мислення визначається як головна умова